

- ANALYSE

Det illegale salg foregår stadig i Danmark

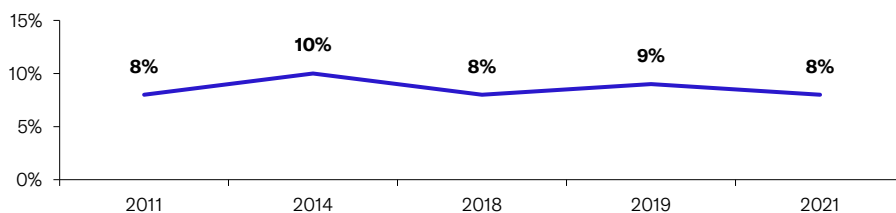
Den danske statskasse og danske virksomheder går hvert år glip af millioner af kroner grundet illegalt salg af nydelsesvarer udenom danske afgifter og dansk moms. Et estimat fra Dansk Erhverv har tidligere vist, at den danske statskasse går glip af mellem 400-600 mio. kr. årligt alene grundet handel med illegal indførte varerⁱ. Denne analyse viser, at knap 375.000 danskere over 18 år har købt illegalt indførte nydelsesvarer inden for de seneste seks måneder. 46 pct. af dem har handlet de illegale nydelsesvarer i enten en kiosk eller grønthandler. Samtidig har endnu flere – ca. 800.000 danskere – kendskab til steder, hvor man i dag kan købe illegalt indførte varer som sodavand, slik, chokolade mv.

Danskerne køber fortsat illegalt indførte nydelsesmidler

Den danske statskasse bliver hvert år snydt for indtægter, ligesom man gør det svært for de danske fødevarermyndigheder at kontrollere fødevarsikkerheden, hvis man køber varer i udlandet og sælger dem videre i Danmark uden at betale moms og afgifter. Derudover kan lovlige danske virksomheder og butikker ikke konkurrere på lige vilkår. Skattestyrelsen har i perioden fra 2015 til 2020 arbejdet for at begrænse den illegale indførsel af nydelsesmidler. Kontrolindsatsen har ført til skatteopkrævninger for samlet 320 mio. kr., hvilket svarer til knap 53 mio. kr. om året.ⁱⁱ

Ifølge tal fra Dansk Erhvervs befolkningsundersøgelse er der samlet set otte pct. af danskerne – svarende til knap 375.000 danskere over 18 år – der har angivet, at de eller en anden person i deres husstand har handlet nydelsesmidler i Danmark uden om det danske moms- og afgiftssystem i løbet af det seneste halve år.

Figur 1: **Andelen af danskerne, hvor respondenter selv eller en anden i husstanden har købt illegalt indførte nydelsesmidler inden for de seneste seks måneder**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juli 2021

Anm: n = 1.309 i november 2011, n = 1.116 i marts 2014, n = 1.000 i april 2018, n = 1.006 i maj-juni 2019, n = 1.014 i juli 2021.

Det bør være et minimumsestimat, fordi de adspurgte ikke nødvendigvis har villet medgive at have købt illegalt indført nydelsesvarer, trods at undersøgelsen er foretaget anonymt. Derfor er problemet sandsynligvis mere udbredt, end tallet ovenfor indikerer.

Siden 2011 er der ikke sket nogen mærkbar forbedring, da tallet har ligget stabilt omkring otte til 10 pct. Figur 1 viser, at tendensen er stabil over en 10-årig periode. Danmark har dermed i en årrække gået glip af et større skatteprovenu grundet køb af illegalt indførte nydelsesmidler.

Kendskabet til steder, hvor man kan købe illegalt indførte nydelsesmidler i Danmark, er udbredt. En sammenregning af resultaterne fra tabel 1 viser, at 14 pct. af danskerne kender til steder, hvor der ulovligt sælges nydelsesmidler. Når vi ser på disse tal fordelt på region, viser tallene ikke nogen direkte sammenhæng mellem kendskabet til steder med illegal handel og geografisk placering tæt på den tyske og den svenske grænse (ej vist i tabel). I Danmark er problemet mest udbredt, når det kommer til sodavand og øl. Henholdsvis 10 og otte pct. af danskerne kender til steder med illegal handel af disse varettyper, se tabel 2.

Tabel 2: **Har du kendskab til steder i Danmark, hvor man kan købe illegalt indførte varer?**

	TOTAL
Ja, kender steder, der sælger sådanne øl	8%
Ja, kender steder, der sælger sådanne sodavand	10%
Ja, kender steder, der sælger sådanne vine	3%
Ja, kender steder, der sælger sådan spiritus	4%
Ja, kender steder, der sælger sådanne alkoholsodavand	3%
Ja, kender steder, der sælger sådanne cigaretter	5%
Ja, kender steder, der sælger sådan slik/chokolade	4%
Nej, kender ingen udsalgssteder, der sælger sådanne produkter	81%

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juli 2021.

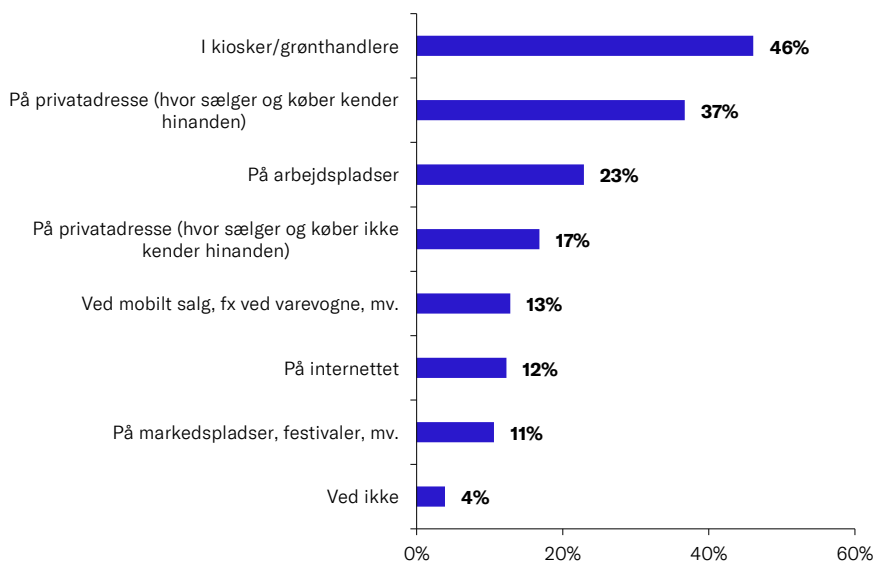
Anm: n = 1.014. Udeladt "Ved ikke" (5%).

Ulovlig handel foregår også privat og i sociale sammenhænge

Det illegale salg forekommer på mange forskellige måder. Figur 3 viser, at 46 pct. af de respondenter, som har handlet illegalt, har handlet nydelsesmidler i en kiosk eller grønthandler. Dét tal er skudt i vejret siden 2019, hvor tallet var 18 pct. I 2018 var det hver fjerde (25 pct.).ⁱⁱⁱ I de større danske byer er udvalget af kiosker og grønthandlere større. Derfor er det ikke overraskende, at en stor del af danskerne har angivet, at de handler illegalt netop her.

Problemet eksisterer dog også på privatadresser, hvor handel foregår mellem privatpersoner. 37 pct. af danskerne har nemlig angivet, at de har købt illegale varer på en privatadresse, hvor køber og sælger kender hinanden. Samtidigt ligger tallet på 17 pct., når køber og sælger ikke kender hinanden. Det vil sige, at også helt almindelige danskere koordinerer køb og salg af varer indført uden om det danske moms- og skatteafgiftssystem til venner, familie og kolleger – og tilmed også fremmede.

Figur 3: **Hvorfra foregår salget? Angiv gerne flere svar.**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juli 2021.

Anm: n = 138.

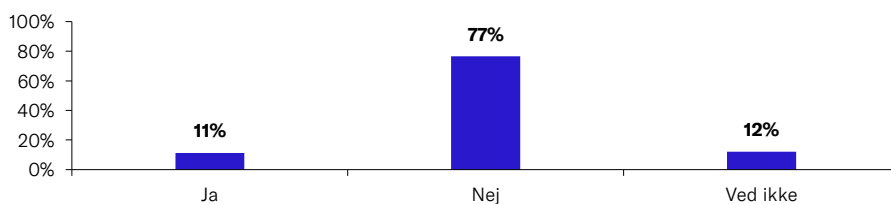
Ulovligt salg af indførte nydelsesmidler er altså i høj grad en social ting. Derfor er det heller ikke overraskende, at Dansk Erhvervs seneste tal viser, at ca. hver tiende dansker (11 pct.) har deltaget i sociale sammenkomster, f.eks. vejfester eller i lokale sportsforeninger, hvor der ulovligt blev solgt drikkevarer, som var købt i de tyske grænsehandelsbutikker. Værd at bemærke er, at det er på samme niveau som i 2018, hvor Dansk Erhverv stillede samme spørgsmål til danskerne.^{iv}

Afgifts- og momsniveauet er betragteligt lavere i Tyskland end i Danmark, når det kommer til både øl og spiritus, mens det slet ikke eksisterer for vin.^v Samtidig betales der ikke pant ved køb af dåser i grænsehandlen. Det skaber altså et incitament til at tage over grænsen, når man skal holde en social sammenkomst, der involverer salg af drikkevarer.

De 11 pct. bør også her være et minimumsestimat, da respondenterne ved at svare ja medgiver, at arrangørerne af vejfester eller andre sociale/lokale aktiviteter har foretaget en kriminell handling ved at sælge ulovligt indførte varer. Det er derfor forventeligt, at endnu flere danskere har deltaget i sociale sammenkomster, hvor der er solgt ulovligt indførte nydelsesmidler.

Figur 4:

Har du inden for det seneste år deltaget i fester, fester i lokale sportsforeninger, vejfester eller lignende sociale/lokale aktiviteter, hvor der blev solgt dåseøl, dåsesodavand, vin, spiritus eller alkoholsodavand, som var købt i de tyske grænsehandelsbutikker?

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juli 2021.

Anm: n = 1.014.

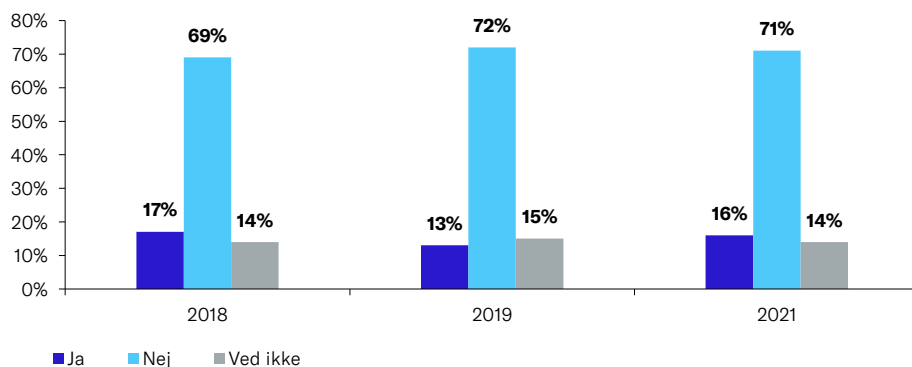
Hver sjette bifalder snyd med moms og afgifter

Et af de store problemer ligger i danskernes tilgang til den illegale handel. 16 pct. – altså lige knap hver sjette dansker – mener, at det er i orden at købe varer, som er indført i Danmark uden om det danske moms- og afgiftssystem, se figur 5. Derudover er 14 pct. af danskerne i tvivl om, hvorvidt det er i orden eller ej. Det betyder, at lige knap hver tredje dansker (30 pct.) ikke tager klar afstand fra at snyde med moms og afgifter.

Af de unge 18 til 29-årige er cirka halvdelen uenige i, at den illegale handel med nydelsesmidler er i orden. Det betyder altså samlet, at hele 51 pct. af de unge ikke tager klar afstand fra den illegale handel. Til sammenligning er det samlet set 84 pct. af de ældre over 60 år, der tager afstand fra det ulovlige salg af nydelsesmidler (ej vist i figur).

Der lader altså til at være en klar sammenhæng mellem alder og holdningen til den illegale handel i Danmark. Fra 2018 frem mod 2021 har fordelingen ligget stabilt omkring samme niveau, hvorfor der ikke har været en markant ændring i tilgangen til den illegale handel at spore i perioden.

Figur 5: **Synes du alt i alt, at det er i orden at købe varer, som er indført i Danmark uden om det danske moms- og afgiftssystem?**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, april 2018, Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019, Norstat for Dansk Erhverv, juli 2021.

Anm: n = 1.000 i april 2018, n = 1.006 i maj/juni 2019, n = 1.014 i juli 2021.

Skattestyrelsen har øget presset på de kriminelle bagmænd – danskerne ønsker endnu mere kontrol

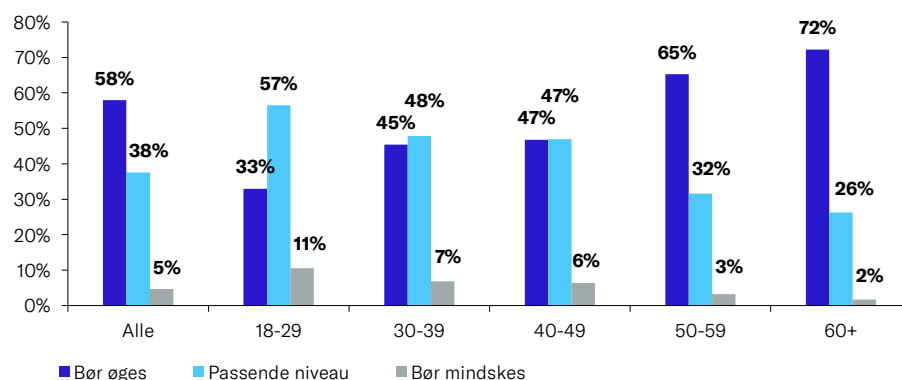
Skattestyrelsen har i perioden fra 2015 til 2020 arbejdet for at begrænse den illegale indførsel af nydelsesmidler. Kontrolindsatsen har ført til skatteopkrævninger for samlet 320 mio. kr., hvilket svarer til knap 53 mio. kr. om året.^{vi} I perioden 2015 til 2020 har Skattestyrelsen foretaget lidt over 3.800 kontroller af chokolade og sukkervarer. Der blev fundet overtrædelser i næsten 2.400 af kontrollerne, hvilket svarer til en gennemsnitlig træfprocent på 63 pct. Træfprocenten lå i 2015 på 40 pct., i 2019 på 79 pct. og i 2020 på 69 pct. I 2020 blev der dog udført færre kontroller grundet omstændighederne i forbindelse med COVID-19.

Dansk Erhverv har tidligere skønnet, at den danske statskasse går glip af mellem 400 og 600 mio. kr. hvert år som følge af den illegale handel med nydelsesmidler og cigaretter.^{vii} Det betyder med andre ord, at man i 2020 – hvor kontrolindsatsen førte til skatteopkrævninger på 55 mio. kr. – fangede en tiendedel af det illegale salg. Her er det dog vigtigt at påpege, at Dansk Erhvervs skøn baserer sig på, at cigaretter også er et nydelsesmiddel, hvorimod Skattestyrelsen adskiller de to.

Blandt danskerne er der markant opbakning til den danske kontrolindsats mod det illegale salg af nydelsesmidler. 58 pct. mener, at de danske politikere bør øge kontrollen med handel med illegale varer i Danmark, se Figur 6. 38 pct. synes, at kontrolindsatsen på nuværende tidspunkt ligger på et passende niveau. Blot fem pct. mener, at kontrollen bør mindskes. Der er altså massiv opbakning til mere kontrol.

Det er primært blandt de unge fra 18 til 29 år, at man mener, at kontrollen er passende, eller at den skal mindskes (henholdsvis 57 og 11 pct.). Det er blot 33 pct. af de unge fra 18 til 29, der mener, at kontrolindsatsen bør øges. Omvendt mener hele 65 pct. af de 50 til 59-årige, at kontrolindsatsen bør øges, mens tallet for dem, der er 60+ år gamle, ligger på 72 pct. Det flugter med, at det også fortrinsvist er unge, der svarer, at det er i orden at købe varer uden om det danske moms- og afgiftssystem, hvilket altså kalder på en adfærdssændring i særligt denne befolkningsgruppe.

Figur 6: **Bør kontrolindsatsen mod illegalt indført nydelsesmidler ændres?**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juli 2021.

Anm: n = 1.014. Respondenterne har også kunne svare "Ved ikke", men denne kategori er for overskuelighedens skyld ikke med i beregningerne, da den udgør en meget lille andel af de samlede svar.

Om dette notat

Arbejdet med analysenotatet er afsluttet den 28. marts 2022.

Om Dansk Erhvervs Analysenotater

Dansk Erhverv udarbejder løbende analyser, som samles i analysenotater. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs analysenotater med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

Kontakt

Henvendelser angående analysen kan ske til senioranalytiker Jakob Kæstel Madsen på jkm@danskerhverv.dk eller på tlf. 2759 4942.

Noter

ⁱ Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriet, "Status over Grænsehandel 2017", tabel 2.5, samt Norstat for Dansk Erhverv, 2011-2019 og KPMG Project Sun 2016.

ⁱⁱ Kilde: Skattestyrelsen, "Kontrol med chokolade og sukkervarer medfører skatteopkrævninger for 320 mio. kr."

ⁱⁱⁱ Dansk Erhverv, "Mange danskere snyder stadig med moms og afgifter," figur 3.

^{iv} Norstat for Dansk Erhverv, 2018.

^v Kilde: Skatteministeriet, "Skatteøkonomisk redegørelse 2019", tabel 4.3.

^{vi} Kilde: Skattestyrelsen, "Kontrol med chokolade og sukkervarer medfører skatteopkrævninger for 320 mio. kr."

^{vii} Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriet, "Status over Grænsehandel 2017", tabel 2.5, samt Norstat for Dansk Erhverv, 2011-2019 og KPMG Project Sun 2016.